

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-336-56>

УДК 338.483.11:332.142(477.83)

ПАНЬКІВ Наталія

Національний університет «Львівська політехніка»

<https://orcid.org/0000-0002-9057-9612>

e-mail: pankiv.natalia@gmail.com

ПІСОЦЬКИЙ Богдан

Національний університет «Львівська політехніка»

ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯВОРІВСЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЛЬВІВЩИНИ, ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ ФАКТОР ЇЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У статті проаналізовано туристично-рекреаційний потенціал Яворівської ОТГ Львівщини та досліджено передумови формування концепції сталого розвитку та перспективи її впровадження у громаді. Особлива увага приділена аналізу природних, культурних, історичних та інфраструктурних ресурсів регіону, що дозволяє зрозуміти унікальність та різноманітність туристичних пропозицій. Здійснено комплексний огляд туристичних можливостей району, динаміки показників розвитку, проаналізовано показники діяльності установ та суб'єктів регулювання галузі туризму. Оцінено існуючі програми та стратегії сталого розвитку, визначено їхню роль у підвищенні конкурентоспроможності району. Досліджено проблемні аспекти та перспективи переходу району до сталого розвитку, здійснено SWOT-аналіз. Подано рекомендації щодо розвитку туризму та просування туристичного бренду Яворівської громади. Розроблено програму та заходи сталого розвитку для Яворівської ОТГ, які враховують необхідність системного підходу до вирішення проблем та досягнення цілей сталого розвитку туризму в регіоні.

Ключові слова: туристично-рекреаційні ресурси, Яворівська ОТГ, Львівщина, сталий розвиток, туризм, рекреація, інфраструктура.

PANKIV Natalia, PISOTSKYI Bohdan

Lviv Polytechnic National University

TOURISM AND RECREATION POTENTIAL OF THE YAVORIVSKA UNITED TERRITORIAL COMMUNITY OF LVIV OBLAST, AS A PRIORITY FACTOR FOR ITS SUSTAINABLE DEVELOPMENT

The article analyzes the tourism and recreation potential of Yavorivska OTG of Lviv Oblast and examines the prerequisites for the formation of the concept of sustainable development and the prospects for its implementation in the community. Special attention is paid to the analysis of natural, cultural, historical and infrastructural resources of the region, which allows to understand the uniqueness and diversity of tourist offers. A comprehensive review of the region's tourism opportunities, the dynamics of development indicators, and the performance indicators of institutions and entities regulating the tourism industry were analyzed. The existing programs and strategies of sustainable development were assessed, and their role in increasing the district's competitiveness was determined. The problematic aspects and prospects of the district's transition to sustainable development were studied, and a SWOT analysis was carried out. Recommendations for the development of tourism and promotion of the tourist brand of Yavorivska hromada are presented. A sustainable development program and measures have been developed for the Yavoriv OTG, which take into account the need for a systematic approach to solving problems and achieving the goals of sustainable development of tourism in the region.

Key words: tourist and recreational resources, Yavorivska OTG, Lviv Oblast, sustainable development, tourism, recreation, infrastructure.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Розвиток туризму є одним з ключових елементів сталого розвитку регіонів, оскільки він сприяє економічному зростанню, створенню нових робочих місць та збереженню культурної і природної спадщини. Львівщина, зокрема, Яворівська об'єднана територіальна громада (ОТГ) з її багатою історією, культурною спадщиною та унікальними природними ресурсами, має значний туристично-рекреаційний потенціал та є важливим об'єктом дослідження у контексті сталого розвитку. В умовах сучасних глобальних викликів та зростаючого попиту на екологічно чистий та культурно збагачений туризм, оцінка та ефективне використання туристично-рекреаційних ресурсів Яворівської ОТГ стає пріоритетним завданням для громади.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Об'єктом дослідження є туристично-рекреаційний потенціал Яворівської ОТГ, як важливий чинник сталого розвитку регіону. Предметом дослідження є принципи, механізми та інструменти ефективного використання туристично-рекреаційного потенціалу Яворівської ОТГ в контексті сталого розвитку.

Метою роботи є аналіз та оцінка туристично-рекреаційного потенціалу Яворівської ОТГ, розробка рекомендацій та програм для його ефективного використання і забезпечення сталого розвитку регіону.

Виходячи з мети, було визначено наступні завдання: проаналізувати туристично-рекреаційний потенціал Львівщини та Яворівської ОТГ; дослідити передумови та перспективи впровадження концепції сталого розвитку у громаді; проаналізувати динаміку показників розвитку Яворівського району як туристично-рекреаційного об'єкту; провести аналіз діяльності установ та суб'єктів регулювання галузі туризму Яворівщини; оцінити існуючі програми та стратегії сталого розвитку району; визначити основні проблеми та перспективи розвитку туризму в Яворівській ОТГ; розробити рекомендації та програму заходів для забезпечення сталого розвитку туризму в громаді.

Методи дослідження – методологічною основою роботи є загально-наукові та спеціальні методи, зокрема, теоретичного аналізу інформаційних джерел; аналізу статистичних даних; емпірично-теоретичний метод моделювання; метод порівняльного аналізу та описовий метод.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯВОРІВСЬКОЇ ОТГ, ЯК ПРИОРИТЕТНИЙ ФАКТОР СТАЛОГО РОЗВИТКУ

1.1. Аналіз туристичного потенціалу Яворівської громади

Розташована на кордоні між Україною та ЄС, Яворівська громада є культурним перехрестям, торговим шляхом та мальовничим куточком України. Незважаючи на неспокійні часи, місто Яворів переживає період самоврядування, економічного та культурного відродження. Міська влада прагне зробити місто сучасною громадою, комфортною для мешканців та гостей та інноваційною у багатьох сферах життя. Головним адміністративним центром району є місто Яворів, розташоване за 45 км на північний захід від Львова і на 18 км від кордону з Польщею.

Економіко-географічне положення регіону характеризується тим, що він є прикордонним. Його близькість до регіональних центрів та польських країн означає, що він має високий економічний потенціал, який більш ніж компенсує його нинішню слабку позицію. Крім того, Яворівський район розташований у вигідному транспортно-географічному положенні на перетині міжнародних маршрутів зі сходу на захід. Економічно Яворівщина є промислово-аграрним регіоном, а її основними активами є промислова сірка, сировина для будівельної галузі, природний газ, нафта, ліси, водосховища та рекреаційні ресурси.

Загалом, Яворівщина має вигідне географічне розташування і є своєрідними воротами до західних кордонів України. Яворівщина є одним з найперспективніших регіонів для розвитку туризму. Його унікальна природа зумовлена розташуванням на межі Карпат, Полісся, Поділля та Розточчя [9].

Розточчя - єдине місце в Україні, де на відносно невеликій території сконцентровано поєднання різноманітних і мальовничих ландшафтів, лісів, водосховищ, водно-болотних угідь та унікальної флори і фауни. Розточчя є важливим європейським геологічним, кліматичним, ботанічним і зоологічним кордоном, оскільки через його південно-східну частину проходить головний європейський вододіл, що розділяє річки басейнів Чорного і Балтійського морів.

Розточчя знаходиться в безпосередній близькості до міст Львова (Україна) і Замостя (Польща), які входять до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Це природний і культурний прикордонний район. Це порівняно коротке горбисте пасмо, яке проходить від Львова на південному сході до Томашова, Щебрешина та Красника на північному заході Польщі. Три частини Розточчя: Західне, Центральне (в межах Польщі) і Східне (Українське Розточчя).

Переважні висоти становлять 320–370 м (іноді до 400 м), а абсолютні висоти становлять 240–397 м. Пасма має довжину близько 180 км і ширину 12–32 км. Він розташований в Україні, на відстані 60 кілометрів від Львова до міста Рава-Руська, а також до кордону між Україною та Польщею. Розточчя знаходиться на висоті 100-150 метрів над навколишніми рівнинами в межах України, Надсянською низовиною (на південному заході) і Надбужанською котловиною (на північному сході). На півночі Польщі воно з'єднується з Холмськими та Люблінськими височинами. Цей край використовувався для лікування та оздоровлення ще за Австро-Угорщини та Польщі. У 1892 році в Янові були створені літні відпочинкові центри в селах Верещиця, Лелехівка, Лозино та Ставки [5].

Регіон має унікальну природну спадщину, включаючи печери в Страдчі, Яворівське озеро, Яворівський Національний Природний Парк, ПЗ "Розточчя", орнітологічні заказники "Чолгинський" та "Янівські чаплі", Завадівський лісовий заказник, Немирівський заповідник та дендропарк – арборетум "Страдч".

Близькість Яворова до Львівської області та міжнародна автомагістраль Лісабон - Київ, що проходить через Яворівський район, сприяють створенню рекреаційних центрів, туристичних баз та туристичних маршрутів. Вигідне прикордонне розташування підвищує цінність природної та культурної спадщини в міжнародному туризмі.

Природний заповідник "Розточчя" був створений у 1984 році з метою захисту та вивчення унікальної біогеографії регіону Розточчя. Розташований в самому центрі Європи, на мальовничих пагорбах головного європейського басейну, заповідник має велику природну та наукову цінність.

Яворівський національний природний парк був створений у 1998 році в центральній частині Розточчя в Україні. Парк займає площу 7108 гектарів. Його основними завданнями є охорона природи,

наукові дослідження та розвиток, створення умов для організованого туризму та інших видів рекреаційної діяльності, а також екологічна освіта. Різноманітність флори і фауни Розточчя приваблює науковців, туристів, студентів та учнів.

Протягом тривалого часу Розточчя було основною відпочинковою зоною міста Львова та його мешканців. “Верещиця”, “Лелехівка”, “Середній Горб”, “Козулька”, “Оселя Розточчя” є одними з найпопулярніших відпочинкових зон. У парку розроблено чотири автобусні та пішохідні маршрути, які представляють цінні історичні, культурні та сакральні об’єкти: “Страдч–Чорні озера”, “Шляхами Розточчя від Янова до Крехова”, “Яворівський військовий полігон: минуле та сучасність”, “Яворівські околиці”, “Вікова історія Янова”. В Яворівській ОТГ активно розвивається екологічний туризм навколо пізнання природи, культури, навичок (лижний спорт, спелеологія, велоспорт) та піших прогулянок на базі Розточчя та Яворівського Національного Природного Парку.

Розточчя - це музей природи та відкритий природний заповідник з гарячими джерелами. Розточчя багате на цілющі болота та мінеральні води, такі як “Нафтуса”, яка є рідкісною не тільки в Україні, але й в Європі. Курорти Шкло та Немирів з їхніми знаменитими сірчаними джерелами є найстарішими курортами в Україні. Медичні послуги надає пансіонат “Бадьорість”, що розташований у мальовничому куточку хвойного лісу поблизу села Шкло.

Страдч відомий чотирма особливостями, завдяки яким його справедливо вважають прочанською місцевістю. Йдеться про Страдецьку Лавру та чудотворну ікону Страдецької Божої Матері Нерушимої стіни (збереглася лише копія), місце поховання відразу двох блаженних – о. д-ра Миколи Конрада та дяка Володимира Прийми (їх проголосив блаженними Святішими Отець Іван Павло II, Папа Римський під час перебування у Львові 2001 року), і Страдецьку Хресну дорогу. Сьогодні Страдч є тим місцем, де душа знаходить розраду та спокій, де відбуваються чуда фізичних та духовних зцілень.

Справжньою цінністю парафіяльного костелу Пресвятої Богородиці в Чернилявському Ліску є ікона Лісківської Богородиці. У 1849 році Папа Римський надав цьому святому місцю повний паломницький статус. Джерело святого Онуфрія на Студенецькій дорозі славиться своїми цілющими водами.

Варто відвідати Церковний музей митрополита УГКЦ Андрея Шептицького в родинному селі Шептицьких - Прилбичах. Щороку 29 липня тут відбуваються урочистості в ім'я Архієпископа Шептицького, на які приїжджає багато запрошених гостей з-за кордону. На місцевому кладовищі збереглися могили родини Шептицьких.

Прикладом давньої сакральної архітектури є дерев'яна церква в районі Яворова, де збереглися іконостаси, вишиті ікони, хоругви та давня іконографія з яворівської скульптури. Місцеве значення мають старі церкви та дзвіниці, що збереглися в селах Мужиловичі, Прилбичі, Старичі, Віжомля, Старичі, Коханівка, Любині, Дрогомишль, Кам'янобрід, Ліс, Середкевичі. Старі історичні міста Яворів, Немирів, Краковець, Івано-Франкове є визначними пам'ятками. Яворівщина славиться легендарними іменами відомих людей, які народилися або жили тут. У Яворові встановлено пам'ятники А. Шептицькому, М. Вербицькому, О. Маковею, в с. Іваники – Ю. Липі, в Краківці – Р. Шухевичу, в Кам'яноброді – П. Андрусіву.

Для збереження історичної пам'яті створено музей О. Маковея в Яворові, шкільні музеї Ю. Липи в с. Бунові, Р. Шухевича в смт. Краківці, П. Андрусіву – в с. Кам'яноброді, церква-музей А. Шептицького в с. Прилбичі.

Яворівщина була передовою лінією української національної боротьби, в Бунові збереглися руїни бункеру - найактивнішої бойової бази УПА. Тут працював лікар Ю. Липа. Повстанський бункер у селі Воля Любинська відреставрований і відкритий для відвідування. У м. Яворів і с. Бунів знаходяться могили воїнів УПА. Одним із пріоритетів обласної екологічної політики є розвиток рекреаційних зон на березі Яворівського озера, заплановано створення п'яти рекреаційних зон: Ліс, Окілки, Залужжя, Цетуля, Вільшаниця. Але, на теперішній час, в умовах війни розвиток рекреаційних зон не зазнає значного прогресу [10]. Яворівський район має значний туристичний потенціал, який може бути реалізований за умови належного розвитку та маркетингової стратегії. Привертання туристів може стати важливим джерелом доходу для місцевої економіки і сприяти загальному розвитку району.

1.2. Динаміка показників розвитку району, як туристичної дестинації

Забезпечення комфортного проживання в регіоні сприятиме підвищенню туристичної привабливості району та Львівщини в цілому. У 2023 році Яворівський район посів п'яте місце в області за кількістю готелів та аналогічних засобів розміщування. Починаючи з 2018 року, кількість готелів та аналогічних засобів розміщування в регіоні демонструє негативну тенденцію (табл. 1.1). Порівняно з 2018 роком, коли максимальна кількість ночівель досягла 1125, у 2022 році ця цифра становила лише 519 що пов'язано з початком повномасштабної війни в країні [2].

Звичайно, першочерговою причиною у розвитку негативної тенденції є пандемія COVID-19, та в 2022 році початок повномасштабної війни, але вагомими чинниками є також погана інфраструктура, довготривалі черги при перетині кордону та ін. Загалом, у Яворівському районі є близько двадцяти закладів розміщення. Переважна більшість розташована на трасі Львів – Краківець у населених пунктах м. Яворів, смт. Івано-Франкове, м. Новояворівськ та Наконечне: готельний комплекс «Арта», мотель ТзОВ

«Мостнафта» (м. Яворів), відпочинковий комплекс «Криве озеро», готель «Перлина», готель «Термінал А», готельно-ресторанний комплекс «Оріон», готель «Підкова», мотель «Господар» (м. Новояворівськ), мотель (с. Рулево), готель-ресторан «Амфора» (с. Наконечне), мотельний комплекс «Олімп» (с. Наконечне), мотель «Курортний», мотель «Шкло» (с. Шкло), мотель «Княжий кубок» (с. Поруденко) [10].

Таблиця 1.1.

Динаміка кількості закладів розміщення у Яворівському районі

Показники	2010	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Готелі та аналогічні засоби розміщення	2	4	9	12	12	11	11	9	9
Кількість номерів	47	89	109	159	155	159	182	132	132
Кількість місць	88	211	218	324	313	323	422	284	284
Кількість розміщених (осіб)	240	169	821	1125	1093	714	831	519	626

Кожна місцевість є носієм національно-культурних і духовних традицій. І кожен регіон славиться своїми неповторними звичаями та колоритом. Яворівська земля завжди була багата талантами. Народні умільці дивують світ своїми неповторними творіннями: яворівською забавкою, писанкою, вишивкою, різьбою, розписом, розмаїттям виробів з лози, рогами та соломи, лялькою-мотанкою та виробами з бісеру.

Шедеври ручної роботи яворівських майстрів займають чільне місце на виставках і різноманітних етнографічних ярмарках. Художні вироби народних умільців краю представлені в експозиціях музею «Яворівщина», музею художнього професійно-технічного училища ім. Й.П. Станька (сmt. Івано-Франкове) та шкільних краєзнавчих виставках.

Яворівщина багата на творчі культурно-мистецькі колективи. Мережа закладів культури району нараховує 71 Народний дім, 67 бібліотек-філій, 2 школи мистецтв – Яворівська та Новояворівська, 4 музеї – історико-етнографічний музей «Яворівщина», музей-садиба Осипа Маковея, Новояворівський міський краєзнавчий музей, районний музей військової історії Яворівщини. Гордістю району є 25 колективів із почесним званням «Народний» та 3 колективів із званням «Зразковий». Народні колективи щороку приймають участь в обласних та районних оглядах-конкурсах, фестивалях, державних святах. Пріоритетними напрямками роботи закладів культури є відродження національних звичаїв, свят та обрядів. Загальна кількість закладів культури на 2024 рік – 270. Динаміка кількості об'єктів культури за останні роки є такою: 2022 рік – 311, 2023 рік – 308, 2024 рік 270. Порівняно з 2023 роком в 2024 році спостерігається спад у зв'язку з тим що деякі культурні колективи об'єднувались, а культурні заклади змінювали свій статус [7].

Існуюча мережа природоохоронних територій охоплює 4,9% площі Яворівського району, одною з таких територій є Яворівський Національний природний парк (рис. 2.4.) [3].

Район має всі види природоохоронних територій, представлених мережею державних природних заповідників та регіональних пам'яток природи. Загалом налічується 23 природоохоронні території, які відіграють важливу природоохоронну, наукову та освітню роль. Вони винесені в окремий список, де також показана динаміка відкриття об'єктів по роках (табл. 1.2).

Територією Яворівського національного парку прокладено шість екологічних маршрутів, найпопулярнішими з яких є: «Верещиця», «Стежка Івана Франка», «Голуби» та «Лелехівка», «Головним Європейським вододілом». У цій частині парку забороняється промислове рибальство й мисливство. Туристам пропонуються також 4 автобусно-піші маршрути: «Страдч — Чорні озера», «Від Янова до Крехова», «Сповідь часу» (родинне гніздо Шептицьких), «Яворівський полігон — минуле і сучасність». Цікавими також є тематичні екскурсії, наприклад, науково-пізнавальні: «Світ орхідей Яворівського НПП», «Рідкісні рослини Розточчя», «Лікарські рослини Розточчя», «До бджіл за здоров'ям» та інші.

Туристичні стежки ЯНПП:

1. Сакральна-архітектурний ансамбль Страдецької гори.
2. Вікова історія сmt. Івано-Франкове.
3. Крехівський Монастир Святого Миколая.
4. Жовква – історико-архітектурний заповідник.
5. Еколого-просвітницький центр Яворівського НПП.

Тут також облаштовані стаціонарні зони відпочинку.

НПП «Яворівський» має два цікаві заклади: Музей старожитностей в «Оселі Розточчя» та приватна колекція Музею історії містечка Янова. Тут також організуються майстер-класи з розпису яворівської іграшки чи плетіння з рогами.

Таблиця 1.2.

Природно-заповідні об'єкти Яворівського району

№ з/п	Природоохоронний об'єкт	Рік	Площа, га
1.	Дендрологічний парк-арборетум «Страдч»	1962	5,7
2.	Гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення "Джерело питної води "Нафтуся" (курорт "Шкло")	1970	0,1
3.	Гідрологічна пам'ятка природи місцевого значення "Джерела № 1-К, 2, 3, 5, 6 курорту "Немирів"	1970	1,0
4.	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва "Парк курорту "Немирів"	1977	26
5.	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва "Парк курорту "Шкло"	1977	96
6.	Природний заповідник "Розточчя"	1984	2084,5
7.	Комплексна пам'ятка природи місцевого значення "Комплекс мальовничих скель серед лісонасаджень в околицях с. Лелехівка"	1984	1
8.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення "Віковий дуб" (с. Немирів)	1984	0,05
9.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення "Група вікових тополь" (с. Дрогомишль)	1984	0,04
10.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення "Віковий клен" (с. Дрогомишль)	1984	0,05
11.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення "Віковий платан" (с. Дрогомишль)	1984	0,05
12.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення "Два вікових дуби"(с. Дрогомишль)	1984	0,05
13.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення "Група вікових лип" (с. Дрогомишль)	1984	0,05
14.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення "Дві тополі чорні" (с. Дрогомишль)	1984	0,05
15.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення "Два вікових дуби"(с. Старий Яр)	1984	0,05
16.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення "Червонолистий бук" (м. Яворів)	1984	0,03
17.	Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення "Група вікових лип" (м. Яворів)	1984	0,06
18.	Заповідне урочище "Немирів"	1984	276
19.	Лісовий заказник місцевого значення "Завадівський"	1984	3516
20.	Орнітологічний заказник місцевого значення "Янівські чаплі"	1995	16
21.	Комплексна пам'ятка природи місцевого значення "Страдчанська"	1997	28,9
22.	Яворівський національний природний парк	1998	7078,6
23.	Регіональний ландшафтний парк "Равське Розточчя"	2007	19103

Джерело: [1].

Туристичними стежками природного заповідника «Розточчя»:

1. Маршрут «Вчимося заповідати».
2. Маршрут «На Королеву гору».
3. Маршрут «До Страдецької гори».
4. Екологічний маршрут «Лісовою стежкою до дендропарку».
5. Науково-пізнавальна екологічна стежка в урочище Заливки.
6. Науково-пізнавальний маршрут «Типологічний профіль лісу».

Результати дослідження динаміки показників кількості екскурсій та екскурсантів у Яворівському НПП та ПЗ "Розточчя" представлено на рис. 1.1.

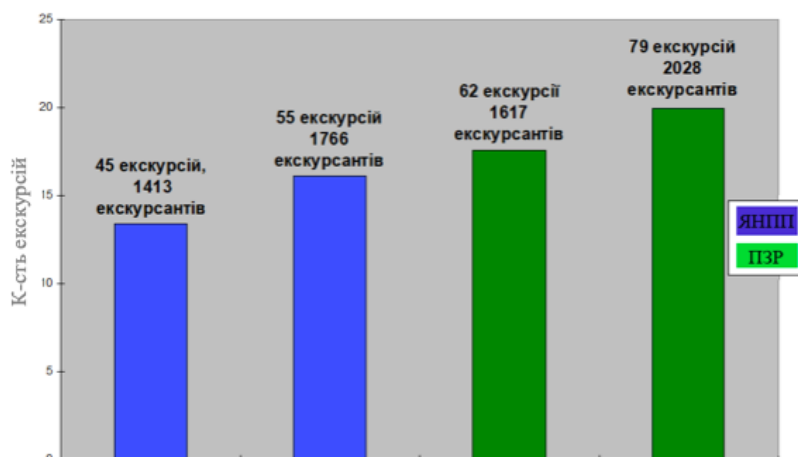

Рис. 1.1. Динаміка екскурсій та екскурсантів у Яворівському НПП та ПЗ «Розточчя» [10].

Давня історія господарського освоєння Яворівського району підтверджується наявністю великої кількості історико-культурних пам'яток та об'єктів, що зумовлюють високий пізнавально-туристичний потенціал регіону. Мандруючи Яворівщиною, туристи можуть оглянути численні археологічні і архітектурні пам'ятки, сакральні споруди і музеї.

Цікавими об'єктами є місця археологічних досліджень. Зокрема, поселення племен черняхівської культури, що прийшли на територію Яворового краю у перших століттях нашої ери, досліджено в урочищі Косогори у південно-східній околиці смт. Шкло. Городища княжої доби (IX-X ст.) знайдено і вивчено біля сіл Страдч, Домажир, Добростани, Завадів, Вороблячин [6].

Відомі далеко за межами Яворівського краю осередки духовної культури – відпустові місця Ліска Чернильського, Глиниць та Кернички. Вже більш як століття відвідують ці місця прочани, в останні роки до них прокладені туристичні маршрути. Також у селах збереглися пам'ятки архітектури державного значення – старовинні дерев'яні церкви та дзвіниці в селах Лелехівка, Бунів, Мужилівчичі, Велике Поле, Цетуля, Прилбичі, Новий Яр, Семирівка, Грушів [4].

Понад 20 дерев'яних церков та їх занесено до переліку пам'яток архітектури місцевого значення, наведеного у таблиці 1.3.

Яворівський район відомий як один з провідних рекреаційних районів області. На основі багатих природних та рекреаційних ресурсів створено сім лікувальних закладів, у тому числі три санаторії, один пансіонат та три бази відпочинку. У них 953 ліжко-місця: 731 - у санаторії, 110 - у пансіонаті та 112 - на базі відпочинку.

Найвідомішими є санаторії «Шкло» і «Немирів», що славляться своїми лікувальними джерелами. Відомості про мінеральні води Шкла сягають 1456 р. У XV ст. тут споруджені купальні, налагоджено лікування і відпочинок. Сучасний курорт розташований у лісопарку площею 75 га, оточеному масивами соснових лісів. Щороку відвідують цю здравницю понад 3 тис. пацієнтів. Багатий унікальним поєднанням природних лікувальних факторів (питтєві джерела слабомінералізованої води «Нафтуса-Шкло»; сірководневі джерела малої і середньої мінералізації; торф'янисто-мінеральні лікувальні грязі) санаторій створює унікальний лікувальний комплекс. Лікувально-діагностичний центр дає змогу кваліфіковано проводити діагностику та ефективне лікування захворювань системи травлення, нервової системи, системи кровообігу, захворювань та травм органів опори та руху, урологічних захворювань, захворювань шкіри. У зоні лісопарку розташовані природні озера, де можна і покататись і порибалити. На території курорту живуть сім'я плямистих оленів, багато приручених білок. У вільний від процедур час на пацієнтів чекають захоплюючі екскурсії, гра у більярд.

Санаторій «Немирів» – один із найстаріших курортів і єдиний в Україні спеціалізований санаторій для лікування захворювань шкіри. Розміщений у древньому лісопарку з виходами джерел сірководневої мінеральної води, відомої з XVI ст. Офіційно курорт утворений у 1814 р. Курорт «Немирів» унікальний не тільки тим, що має найбільше концентровану сірководневу воду в Україні, чим подібний до відомого в Росії «Мацеста», але є кращим від нього та від інших сірководневих курортів тому, що має ще й мінеральну воду для внутрішнього застосування «Анна» (тип Миргородська). Для лікування використовують також мінеральну сірководневу воду «Броніслава», «Марія» та лікувальні грязі. Сприяє оздоровленню навколишня природа – мішаний ліс із переважаанням сосни, велике мальовниче озеро з проточною водою, чисте повітря із великим вмістом фітонцидів.

Таблиця 1.3.

Пам'ятки національного значення на території Яворівського району

№ п/п	Найменування пам'ятки	Рік створення	Місцезнаходження
1.	Церква Різдва Богородиці (дер.)	1670	м. Яворів, вул. Львівська, 72
2.	Дзвіниця церкви Різдва Богородиці (дер.)	1670	м. Яворів, вул. Львівська, 72
3.	Церква св. Параскеви (дер.)	1676	с. Бунів
4.	Дзвіниця церкви св. Параскеви (дер.)	1676	с. Бунів
5.	Церква св. Юрія (дер.)	1715	с. Вільшаниця
6.	Церква Собору Пресвятої Богородиці (дер.)	1781	с. Великополе
7.	Дзвіниця церкви Собору Пресвятої Богородиці (мур.)	1781	с. Великополе
8.	Преображенська церква (дер.)	1662	с. Вороблячин
9.	Церква св. Михаїла (дер.)	1715	с. Грушів
10.	Дзвіниця церкви св. Михаїла (дер.)	1715	с. Грушів
11.	Костел Пресвятої Трійці (мур.)	кінець XVII ст.	смт. Івано-Франкове
12.	Дзвіниця костелу Пресвятої Трійці (мур.)	XIX ст.	смт. Івано-Франкове
13.	Успенська церква (дер.)	1739	с. Лелехівка
14.	Церква св. Михаїла (дер.)	1600	с. Мужилівичі
15.	Церква св. Параскеви (дер.)	1640	с. Новий Яр
16.	Церква Собору Пресвятої Богородиці (дер.)	1741	с. Прилбичі
17.	Церква Іоанна Богослова (дер.)	1718	с. Семирівка
18.	Дзвіниця церкви Іоанна Богослова (дер.)	1818	с. Семирівка
19.	Церква св. Параскеви (дер.)	1638	с. Старий Яр
20.	Церква св. Миколи (дер.)	1745	с. Цетуля
21.	Церква св. Параскеви (дер.)	1732	смт. Шкло
22.	Дзвіниця церкви св. Параскеви (дер.)	1732	смт. Шкло

Джерело: [4].

1.3. Аналіз діяльності установ та суб'єктів регулювання сфери туризму та аналіз існуючих програм та стратегій сталого розвитку

Важливим позитивним фактором є наявність трьох установ з власними адміністративними органами: Яворівський національний природний заповідник та природний заповідник "Розточчя" знаходяться під найвищим рівнем управління, а регіональний ландшафтний парк "Равське Розточчя" - під управлінням обласної ради.

Природний заповідник "Розточчя" є центром наукових досліджень та екологічної освіти. Яворівський національний природний парк має на меті збереження природних екосистем, розвиток рекреаційної та еколого-освітньої діяльності та поширення інформації про місцеві традиції, пов'язані з природою місцевих оселищ.

Регіональний ландшафтний парк "Равське Розточчя", природоохоронна територія та регіональний природний заповідник має на меті захист найбільш екологічно цінних частин регіону. На базі цих природоохоронних установ було створено біосферний резерват "Розточчя" [8]. Він був включений до світової мережі біосферних резерватів на 23 сесії МАБ ЮНЕСКО у червні 2011 року у Дрездені (Німеччина). Біосферний резерват «Розточчя» – це територіальний комплекс, який включає п'ять юридично охоронних об'єктів: природний заповідник «Розточчя», Яворівський НПП, регіональний ландшафтний парк «Равське Розточчя», орнітологічний заказник «Янівські чаплі», заповідне урочище «Немирів». Загальна площа біосферного резервату «Розточчя» - 74416 га.

В адміністративному відношенні Яворівський НПП знаходиться у північно-східній частині Яворівського району, безпосередньо межуючи з південно-західною частиною Жовківського району Львівської області. Територія парку простягається своєрідним півмісяцем від с. Верещиця (Яворівський р-

н) до с. Крехів (Жовківський р-н). Його протяжність із заходу на схід - 12-13 км, а з півночі на південь - від 2,5 до 12 км. Територія Яворівського НПП, передана у постійне користування, поділена на два природоохоронні, науково-дослідні відділення: Янівське (1436 га) і Млинківське (1479 га). Парк володіє значними природними та історико-культурними ресурсами. Тут чимало привабливих місць для розвитку пізнавального туризму: численні мальовничі горби-останці із скельними виходами масивних вапняків і вапнистих пісковиків, печери, валуни скандинавського походження. Склалися сприятливі умови і для розвитку різних видів туризму: краєзнавчо-пізнавального, сакрального, спортивного (пішого, кінного, велосипедного), кваліфікованого туризму (рибальство). В цілях рекреаційного використання створені водойми загальною площею 9,0 га. Щорічно місця масового відпочинку відвідує близько 9 тис. відпочивальників, а екскурсійними шляхами Яворівського НПП проходить понад 3 тис. туристів.

Регіональний ландшафтний парк (РЛП) «Равське Розточчя» був створений 13 червня 2007 року без вилучення земельних ділянок, водних об'єктів, лісових угідь та інших природоохоронних об'єктів у їх власників або користувачів, які здійснюють на ній свою діяльність. Територія РЛП «Равське Розточчя» об'єднує природні ландшафти, водно-болотні об'єкти і лісові та сільськогосподарські угіддя, землі населених пунктів. У межах Яворівського району парк охоплює територію Середкевицької сільської ради. У регіональному ландшафтному парку «Равське Розточчя» є 4 функціональні зони – заповідна, зона регульованої рекреації, зона стаціонарної рекреації та господарська зона.

Найбільшу групу пам'яток природи становлять ботанічні об'єкти – вікові дерева та групи дерев. Вікові клени, дуби, липи, сосни, групи дерев тополі білої, тополі чорної, бук червонолистий ростуть у населених пунктах і перебувають під охороною місцевих рад [10].

2. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ, ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯВОРІВСЬКОЇ ОТГ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.

2.1. Проблемні аспекти та перспективи переходу до сталого розвитку

Яворівщина з її чудовими пейзажами, унікальними природними та історико-культурними об'єктами стає все більш відомою в останні роки. Завдяки безпосередній близькості Яворівщини до міста Львова з'являються відпочинкові центри, туристичні бази та маршрути екскурсій. Крім того, зручне розташування на кордоні підвищує цінність пам'яток природи та культури для міжнародного туризму.

Водночас подальший розвиток туристично-рекреаційної галузі гальмується через:

- низький рівень розвитку туристично-рекреаційної інфраструктури;
- невідповідність закладів розміщення світовим стандартам;
- незадовільний стан доріг (деякі дороги навколо Яворова вже почали відновлювати, але загальний стан доріг в районі все ще незадовільний);
- відсутність під'їздів до багатьох туристичних об'єктів;
- недостатня кількість дорожніх вказівників і туристично-інформаційних знаків;
- недостатня кількість місць короточасного відпочинку вздовж доріг;
- незадовільний стан пам'яток історико-архітектурної спадщини, що не підлягають використанню для туристичних потреб;
- незабезпечення професійними кадрами в галузі туризму і рекреації;
- недосконалість законодавчої та нормативно-правової бази в галузі туризму;
- слабка взаємодія місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення розвитку туризму і рекреації в регіоні;
- недостатність методичної, організаційної, інформаційної та матеріальної підтримки з боку держави суб'єктів туристичної діяльності, які здійснюють організацію прийому туристів в області;
- низька якість та недостатній асортимент туристичних послуг;
- неналежний стан туристичних маршрутів (брак обладнаних місць короточасного відпочинку, відсутність єдиної системи знакування шляхів активного туризму (пішохідних, велосипедних, водних тощо);
- недостатність туристичної інформації як для туристів, так і для підприємств, що надають послуги у сфері туризму (карт, рекламної продукції, інформації про район, недосконалість бази даних щодо туристично-рекреаційних об'єктів тощо);
- неефективне використання туристично-рекреаційного потенціалу в сільській місцевості як одного з чинників зменшення безробіття;
- неефективна діяльність відповідних структур щодо забезпечення екологічної безпеки територій для розвитку рекреаційного бізнесу.
- Усі ці проблеми диктують необхідність створення повноцінної регіональної політики розвитку туризму та рекреації.

Розвиток туризму може зробити істотний внесок у розв'язання цілого комплексу проблем регіону:

- економічних: створити додаткові джерела доходів населення, розширити сферу послуг відвідувачів, виробництво товарів для реалізації рекреантам (екологічно чисті продукти харчування, сувеніри, вироби народних промыслів), залучати інвестиції, сприяти підвищенню економічної самостійності природоохоронних територій;
- соціальних: створити нові робочі місця на різних рівнях і в різних галузях економіки (транспорті, громадському харчуванні, торгівлі, побутовому обслуговуванні, готельному бізнесі, культурно-освітній діяльності, фінансовій сфері, інформаційних технологіях);
- екологічних: скоротити число екологічних правопорушень, покращити стан природних комплексів;
- освітніх: підвищити еколого-освітній і загальний культурний рівень місцевого населення і туристів, сприяти розширенню наукових, освітніх і культурних зв'язків з іншими країнами.

Недостатньо розвинута туристична інфраструктура на території району є серйозною перешкодою для розвитку туризму. Рівень сервісного обслуговування дуже низький і не відповідає міжнародним стандартам. Низький рівень маркетингу при формуванні туристичного продукту. Слабка підприємницька активність у сільській місцевості, відсутність у населення стартового підприємницького капіталу гальмують розвиток інфраструктури туризму за рахунок місцевих ресурсів і можливостей.

Перспективними напрямками розвитку рекреаційно-туристичної сфери слід вважати ті, які не потребують великих капіталовкладень. Стрімка популярність природно-орієнтованих видів туризму робить його можливим у регіоні з опорою на окремі види (екотуризм, агротуризм, пригородницький туризм, спортивне рибальство). За умови відповідної організації екотуризм може охопити досить широкий спектр діяльності: наукові і пізнавальні тури (орнітологічні, ботанічні, ландшафтно-географічні, археологічні, етнографічні); пригородницькі тури (піші, водні, кінні, велосипедні); літні студентські практики, літні табори і програми для школярів; поїздки вихідного дня; туризм, пов'язаний з проведенням конференцій, відрадженьнями.

Для того, щоб туризм при умові програмної підтримки та ефективному менеджменту забезпечив швидку віддачу як через нові робочі місця, так і прямі надходження в першу чергу до місцевих бюджетів необхідно:

- забезпечити раціональне та ефективне використання природних рекреаційних та історико-культурних ресурсів
- провести реконструкцію та модернізацію санаторних і відпочинкових закладів, створити матеріально-технічну базу для розвитку туризму, реконструкцію агроосель та розвитку сільського туризму
- підвищити якість та розширити асортимент рекреаційних послуг
- підняти на якісно вищий рівень стан інфраструктури і сервісної мережі в санаторіях до рівня міжнародних
- стимулювати розвиток рекреаційної сфери з пріоритетною орієнтацією на екотуризм, традиційні народні промысли, виробництво екологічно чистих продуктів, предметів побуту з екологічною символікою;
- підтримати створення природничих музеїв, нових дидактичних стежок, туристичних маршрутів, екологічних навчально-просвітницьких центрів [9].

2.2. SWOT-аналіз туристичного потенціалу Яворівської ОТГ

Яворівська об'єднана територіальна громада (ОТГ) володіє значним потенціалом для розвитку туризму, завдяки своїй багатогранній природі, культурному спадщині та рекреаційним можливостям. Для того щоб ефективно використовувати цей потенціал та максимізувати переваги, ми здійснили SWOT-аналіз туристичного сектору Яворівської ОТГ.

SWOT-аналіз є потужним інструментом стратегічного управління, який дозволяє систематично виявити внутрішні та зовнішні чинники, що впливають на успішність туристичного розвитку. Шляхом аналізу сильних і слабких сторін, можливостей та загроз, ми зможемо ретельно проаналізувати те, що вже є в нашому розпорядженні, і визначити шляхи для подальшого вдосконалення та розвитку. У цьому контексті, проведення SWOT-аналізу туристичного потенціалу Яворівської ОТГ стане кроком у напрямку створення стратегічного плану розвитку туризму, спрямованого на підвищення конкурентоспроможності та сталого розвитку регіону. Даний аналіз дозволить нам ідентифікувати переваги, якими можна використовувати, слабкі місця, які потребують вдосконалення, можливості для розвитку та загрози, які можуть вплинути на наші плани.

Отже, у даному дослідженні ми прагнемо визначити ключові аспекти, що визначають туристичний потенціал Яворівської ОТГ, з метою розробки ефективних стратегій, спрямованих на створення привабливого та конкурентоспроможного туристичного продукту. SWOT-аналіз туристичного потенціалу Яворівської ОТГ представлено в табл. 2.1.

SWOT аналіз туристичного потенціалу Яворівського району підкреслює значний потенціал для розвитку туризму в регіоні. Здатність до розвитку інфраструктури, унікальні природні та культурні ресурси,

а також зростаючий інтерес до туристичних маршрутів створюють сприятливі умови для розвитку туристичної галузі. Однак, необхідно активно використовувати потенціал, враховуючи зазначені сильні та слабкі сторони, а також вдалим чином реагувати на можливості та загрози, щоб забезпечити сталий розвиток туризму в Яворівському районі.

Таблиця 2.1.

SWOT-аналіз туристичного потенціалу Яворівської ОТГ

СИЛЬНІ СТОРОНИ (ВНУТРІШНІ)	СЛАБКІ СТОРОНИ (ВНУТРІШНІ)
1. Значний логістичний та транзитний потенціал, сприяє зручному доступу до міста для туристів.	1. Негативна демографічна тенденція, що може обмежувати розвиток туристичної інфраструктури та послуг.
2. Найбільша за площею громада у Львівській області, що володіє значними земельними ресурсами для розвитку туризму.	2. Відсутність можливості використання в господарському комплексі громади великої площі військового полігону.
3. Наявність значних лісових ресурсів, що створює можливості для еко-туризму та активного відпочинку на природі.	3. Високий рівень залежності бюджету громади від податкових надходжень від військових частин.
4. Корисні копалини, які можуть бути використані для розвитку туристичної інфраструктури та створення нових видів розваг.	4. Малий інвестиційний портфель громади та відсутність ефективної промоції інвестиційних об'єктів.
5. Наявність зареєстрованого індустріального парку та планів для розширення, що відкриває можливості для розвитку туристичної індустрії та створення нових робочих місць.	5. Низький відсоток офіційно зайнятого населення, що може вплинути на попит на туристичні послуги та інфраструктуру.
6. Людський потенціал, який може бути використаний для створення інноваційних туристичних продуктів та послуг.	6. Відсутність досвіду роботи сільськогосподарських виробників у нових напрямках туризму через недостатнє розуміння потреб ринку.
7. Наявність природно-заповідних територій та об'єктів рекреації, що привертає любителів природи та активного відпочинку.	7. Гірший стан дорожньої інфраструктури порівняно з середнім рівнем по області, що може ускладнювати доступ до туристичних об'єктів та зменшувати комфорт подорожей.
8. Наявність унікальних споруд історико-культурної спадщини та подій, що привертають історично зацікавлених туристів.	8. Незадовільний стан благоустрою населених пунктів громади, що може вплинути на загальний враження туристів від відпочинку в регіоні.
9. Оновлена база медичного обладнання Яворівської ЦРЛ сприяє підвищенню якості медичного обслуговування для туристів.	9. Застаріла або відсутня містобудівна та землепорядна документація може ускладнювати розвиток туристичної інфраструктури та планування туристичних маршрутів.
10. Діючий відділ «Центр надання адміністративних послуг», який надає 422 адміністративні послуги, спрощує процеси для туристів, які потребують оформлення документів.	10. Низька енергоефективність бюджетної сфери може вплинути на якість обслуговування туристів та доступність послуг.
11. Сучасний відремонтований стадіон та мережа спортивних об'єктів пропонують різноманітні можливості для активного відпочинку та спорту для туристів.	11. Неоптимальна освітня мережа може вплинути на рівень кваліфікації кадрів у туристичній галузі.
12. Наявність військових частин може створювати додаткові варіанти для туристичних екскурсій.	12. Неоптимальна мережа охорони здоров'я може вплинути на якість медичного обслуговування для туристів.
	13. Недостатня забезпеченість централізованим водопостачанням та відсутність системи централізованого водовідведення можуть створювати проблеми з інфраструктурою для туристів.
	14. Недостатня потужність електромереж може призвести до перебоїв у постачанні електроенергії для туристичних об'єктів.
	15. Неєфективна система поводження з ТПВ може негативно вплинути на екологічну ситуацію та привабливість туристичного регіону.

МОЖЛИВОСТІ (ЗОВНІШНІ)	ЗАГРОЗИ (ЗОВНІШНІ)
1. Відчинені для нас міжнародні двері: співпраця з Європейським союзом може принести усілякі нові проекти та зможе стимулювати розвиток туристичної інфраструктури за допомогою європейських фондів.	1. Труднощі на шляху: продовження війни та нестабільність можуть порушити спокій і безпеку нашої подорожі.
2. Натхненні євроінтеграційні перспективи можуть відкрити нові горизонти для туристичного розвитку та привабити більше подорожуючих до нашого краю.	2. Небезпека на межі: погіршення демографічної ситуації може зменшити кількість наших співмандрівників та шукачів нових вражень.
3. Збільшення доступності: інтеграція українських логістичних шляхів до трансєвропейської транспортної мережі може ускладнити шлях до нових місць для подорожей.	3. Туманна дорога: подальша "тінізація" економіки може затемнити перспективи розвитку та обмежити нові можливості для нашої подорожі.
4. Проект "Балтійське - Чорне море" може забезпечити нові шляхи для подорожі та збільшити інтерес до наших туристичних перлин.	4. Ускладнення маршруту: скорочення логістичних зв'язків та ускладнення експорту можуть змусити нас змінити напрямок нашої подорожі.
5. Підтримка малого та середнього бізнесу може привести до розвитку нових туристичних послуг та відкриття незабутніх подорожей.	5. Неясність на шляху: згорання реформ може призвести до затримки у розвитку туристичної інфраструктури та зменшення інвестиційного потенціалу регіону.
6. Розширення економічного потенціалу може зробити наші місця ще більш привабливими для туристів та подорожуючих.	6. Перешкоди на дорозі: руйнування інфраструктури внаслідок воєнних дій може перекрити дорогу до нових туристичних місць та зменшити нашу можливість відкрити нові горизонти.
7. Сільський туризм: зростання популярності екологічного та зеленого туризму може принести нові можливості для подорожей у сільські регіони, де туристи матимуть можливість спробувати екологічно чисті продукти та взяти участь у сільських господарських заходах.	7. Екологічна загроза: зростання рівня забруднення водних об'єктів може негативно вплинути на привабливість туристичних місць та призвести до зменшення потоку туристів.
8. Економічний туризм: реформи децентралізації можуть привести до розвитку нових туристичних об'єктів у громадах, які зможуть залучити більше подорожуючих та сприяти розвитку інфраструктури в цих місцях.	
9. Еко-туризм: зростання популярності екологічного та зеленого туризму серед населення може збільшити попит на туристичні маршрути, що пропонують більше природних та екологічних вражень.	
10. Культурний та світоглядний туризм: політика державної підтримки розвитку громад може сприяти збереженню та розвитку культурно-історичних пам'яток, що привабить більше туристів.	

2.3. Рекомендації щодо розвитку туризму та просування туристичного бренду

Для розвитку туризму та просування туристичного бренду розроблено програму, яка покликана стати концептуальною базою довгострокового розвитку туризму в районі як високорентабельної галузі економіки, важливого засобу культурного та духовного виховання мешканців і гостей області. Основною метою Програми є формування високоефективного туристично-відпочинкового та санаторно-лікувального комплексу відповідно до міжнародних вимог, який давав би змогу задовольнити потреби як вітчизняних, так і іноземних туристів. Створення такої системи забезпечить зростання туристичних потоків та коштів, які туристи витрачають під час кожної подорожі, зменшення безробіття, збереження і раціональне використання природно-ресурсного й історико-культурного потенціалу, зацікавить потенційних інвесторів до створення туристичної інфраструктури у львівському регіоні. Якісний ексклюзивний туристичний продукт, створений на території з унікальним ресурсним потенціалом під туристичним брендом Яворівщини, який би викликав у споживача певні позитивні емоції, виведе регіон на якісно новий рівень як у Львівській області так і в Україні і за її межами.

Стратегічними завданнями Програми є:

1. Формування та утвердження туристичного образу Яворівщини на світовому та вітчизняному туристичних ринках.
2. Розвиток і вдосконалення матеріально-технічної бази туристичної інфраструктури.
3. Створення сприятливих умов для ефективного управління туристичною галуззю району.
4. Підвищення професійного рівня працівників туристичної галузі та обмін досвідом.
5. Створення безпечних умов для туристів.

Пріоритетні напрями Програми:

1. Збалансоване та прозоре адміністративно-правове управління туристично-рекреаційною сферою.

2. Створення сприятливих економіко-правових та організаційних умов для залучення вітчизняних та іноземних інвестицій в туристичну галузь.
3. Утвердження образу Яворівщини як регіону туристичного значення. Створення та просування туристичного бренду Яворівщини на внутрішньому й міжнародному туристичних ринках.
4. Проведення інформаційно-рекламної роботи щодо популяризації та пропаганди туристичного потенціалу Яворівщини на світові туристичні ринки.
5. Створення конкурентоспроможного туристичного продукту Львівщини.
6. Створення єдиної інформаційно-туристичної інфраструктури.
7. Сприяння розвитку перспективних форм туризму (зелений туризм, активні види відпочинку) з урахуванням необхідності забезпечення ефективного природокористування та охорони навколишнього середовища.
8. Впровадження світових стандартів у систему туристичного знакування автомобільних шляхів та шляхів активного туризму.
9. Впровадження стандартизації закладів проживання у відповідності до світових норм.
10. Забезпечення організаційних заходів та технічних вимог до безпеки туристів.
11. Модернізація існуючої матеріально-технічної бази санаторно-курортної сфери, створення нових рекреаційно-туристичних об'єктів міжнародного стандарту.
12. Забезпечення раціонального й ефективного використання природних рекреаційних, історико-культурних ресурсів, відновлення архітектурних пам'яток.
13. Активізація міжнародної співпраці у сфері туризму і рекреації.
14. Підвищення якості та розширення асортименту туристично-рекреаційних послуг.
15. Створення цікавих конкурентоспроможних туристичних продуктів.
16. Забезпечення галузі кваліфікованими кадрами.
17. Налагодження міжгалузевого та міжнародного партнерства.
18. Налагодження стосунків між владою та представниками бізнесу, підвищення авторитету обласної влади в регіоні та за його межами.

При реалізації Програми обов'язковим є врахування наявних рекреаційних ресурсів та збереження історико-культурної спадщини. Координацію Програми здійснює відділ культури і туризму Яворівської районної державної адміністрації. Основні напрями та заходи Програми будуть коригуватися з урахуванням соціально-економічної ситуації в районі та чинної нормативно-правової бази.

Очікувана ефективність Програми:

Район буде вирізнятися своєю пропозицією туристичних продуктів на екологічно чистих територіях, серед яких переважають оздоровчий, культурно-пізнавальний, сільський, водний туризм. Розвиток туризму в області базуватиметься на раціональному використанні природних та кліматичних умов, етнічних, історичних, архітектурних пам'яток краю. Саме розвиток туризму та рекреації стимулюватиме економічну активність, розвиток малого й середнього бізнесу, створить робочі місця в різних секторах економіки, зменшить відтік кадрів за кордон.

Виконання заходів дозволить забезпечити зростання туристичних потоків і надходжень від туристичної діяльності, збільшення зайнятості населення в туризмі та суміжних галузях.

Створення високоякісного туристично-рекреаційного продукту та формування конкурентоспроможної на внутрішньому й світовому ринках індустрії туристичних і рекреаційних послуг за рахунок ефективного використання туристичного та рекреаційного потенціалу, забезпечення на цій основі комплексного розвитку території, реалізації її соціально-економічних інтересів при збереженні екологічної рівноваги в регіоні.

Ефективна співпраця бізнесу, влади та громадських організацій, спрямована на виконання спільних програм, підніме Яворівщину на якісно новий рівень, зміцнить її туристичний образ у Львівській області в Україні та Європі, позитивно вплине на рівень довіри населення до районної ради.

Зосередженість на розвитку інфраструктури, просуванні унікальних природних та культурних ресурсів, а також партнерстві з місцевими стейкхолдерами виявляються ключовими стратегічними напрямками. Втім, важливо постійно моніторити та оновлювати програму, враховуючи змінні фактори, що впливають на туристичну сферу, для досягнення максимального ефекту й відповіді на потреби яворівської громади та відвідувачів [10].

Рекомендації щодо розвитку туризму та просування туристичного бренду Яворівської громади включають в себе впровадження маркетингових стратегій, створення інфраструктури для зручності туристів та залучення інвестицій у розвиток сфери туризму. Розроблена Програма та заходи сталого розвитку для Яворівської ОТГ враховує вищезазначені рекомендації та визначає конкретні кроки для досягнення цілей, що сприятимуть сталому розвитку туризму в районі. Важливо забезпечити координацію зусиль всіх зацікавлених сторін та постійний моніторинг впровадження програми з метою досягнення оптимальних результатів.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

За результатами досліджень встановлено, що Яворівська ОТГ має значний туристично-рекреаційний потенціал, який включає в себе багаті природні, культурні та історичні ресурси, а також розвинену інфраструктуру, що робить його привабливим для туристів. Аналіз цих ресурсів показав, що регіон має унікальні можливості для розвитку різноманітних видів туризму, включаючи культурний, екологічний, медичний та активний відпочинок. Важливо зазначити, що реалізація цього потенціалу можлива лише за умов дотримання принципів сталого розвитку, що забезпечить гармонійне поєднання економічного зростання, соціального благополуччя та збереження природного середовища.

Ми також констатуємо, що передумови формування концепції сталого розвитку у Яворівської ОТГ вже закладені, проте їх впровадження вимагає комплексного підходу. Необхідно враховувати екологічні, соціокультурні та економічні аспекти розвитку туризму, зосереджуючись на збереженні природних та культурних ресурсів, підвищенні якості життя місцевого населення та забезпеченні економічної стабільності регіону. Загалом, туристично-рекреаційні ресурси Яворівської ОТГ мають високий потенціал для сталого розвитку, але для його реалізації необхідно впроваджувати інноваційні підходи та стратегії, що базуються на принципах сталого розвитку. Це сприятиме розвитку туризму як важливого елемента економіки регіону та збереженню його унікальності.

Дослідження динаміки розвитку Яворівського району виявило позитивні тенденції у збільшенні притоку туристів та розвитку туристичної інфраструктури. Однак, існують і певні проблеми, зокрема суттєвий вплив російсько-української війни та обмежень щодо відвідування певних територій Яворівської ОТГ, недостатнє фінансування туристичних програм та нестача професійних кадрів у сфері туризму. Аналіз діяльності установ та суб'єктів регулювання галузі туризму Яворівщини показав, що вони відіграють важливу роль у розвитку туризму, проте потребують покращення координації та ефективності. Існуючі програми та стратегії сталого розвитку району вказують на необхідність більш комплексного підходу та залучення інвестицій для підвищення конкурентоспроможності району.

За результатами SWOT-аналізу виявлено, що сильними сторонами району є наявність унікальних природних та культурних ресурсів, тоді як слабкими сторонами є недостатня інфраструктура та низька свідомість про потенціал району. Загалом, рекомендації щодо розвитку туризму та просування туристичного бренду Яворівської громади включають впровадження маркетингових стратегій, створення інфраструктури для зручності туристів та залучення інвестицій у розвиток сфери туризму. Важливим є також підвищення обізнаності про туристичний потенціал району серед внутрішніх та зарубіжних туристів.

Розроблена Програма та заходи сталого розвитку для Яворівської ОТГ передбачає конкретні кроки для досягнення цілей сталого розвитку. Ці заходи включають координацію зусиль усіх зацікавлених сторін, постійний моніторинг впровадження програми та коригування заходів відповідно до змін зовнішнього та внутрішнього середовища. Отже, для забезпечення сталого розвитку туризму в Яворівській ОТГ необхідний системний підхід, що враховує всі аспекти розвитку регіону. Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню конкурентоспроможності району та забезпеченню тривалого збереження його природних та культурних ресурсів.

Література

1. Департамент екології та природних ресурсів Львівської обласної державної адміністрації <https://deplv.gov.ua>
2. Колективні засоби розмішування та туристична діяльність у Львівській області: стат. зб. – Київ, 2018.
3. Косик Н., Косик Л. Скарби Яворівщини. – Львів: «Логос», – 2009. – 244 с.
4. Кравченко Я. Дерев'яні церкви Яворівщини як унікальні пам'ятки українського народного будівництва // Розточанський збір-2000: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (с. Старичі 17-18 листопада 2000 р.). – Книга 2. – Львів: Меркатор, 2001. – 268 с.
5. ПАНЬКІВ, Н. (2023). РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В МЕЖАХ ТРАНСКОРДОННОГО БІОСФЕРНОГО РЕЗЕРВАТУ «РОЗТОЧЧЯ». *Development Service Industry Management*, (2), 16–29. [https://doi.org/10.31891/dsim-2023-2\(2\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2023-2(2))
6. Пелешишин М. А. Стародавня Яворівщина. Нариси з історії та археології. – Львів, 1996. – С. 84-92.
7. Портал місцевої статистики Львівщини [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://stat.loda.gov.ua/>
8. Стрянець Г. В. Біосферний резерват «Розточчя» як елемент національної та загальноєвропейської екомережі / Г. В. Стрянець, Я.С. Бовт// Науковий Вісник НУБіП України. – 2012. – Вип. 171. – С. 203-208.
9. Яворівська міська рада [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://yavoriv-rada.gov.ua>
10. Яворівська районна державна адміністрація [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.yavoriv-rda.gov.ua>

References

1. Departament ekolohii ta pryrodnykh resursiv Lvivskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii <https://deplv.gov.ua>
2. Kolektyvni zasoby rozmishchuvannia ta turystychna diialnist u Lvivskii oblasti: stat. zb. – Kyiv, 2018.
3. Kosyk N., Kosyk L. Skarby Yavorivshchyny. – Lviv: «Lohos», – 2009. – 244 s.
4. Kravchenko Ya. Dereviani tserkvy Yavorivshchyny yak unikalni pamiatky ukrainskoho narodnoho budivnytstva // Roztochanskyi zbir-2000: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (s. Starychi 17-18 lystopada 2000 r.). – Knyha 2. – Lviv: Merkator, 2001. – 268 s.
5. PANKIV, N. (2023). DEVELOPMENT OF TOURISM WITHIN THE TRANSBOUNDARY BIOSPHERE RESERVE «ROZTOCHCHIA». *Development Service Industry Management*, (2), 16–29. [https://doi.org/10.31891/dsim-2023-2\(2\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2023-2(2))
6. Peleshchyshyn M. A. Starodavnia Yavorivshchyna. Narysy z istorii ta arkheolohii. – Lviv, 1996. – S. 84-92.
7. Portal mistsevoi statystyky Lvivshchyny [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://stat.loda.gov.ua/>
8. Striamets H. V. Biosfernyi rezervat «Roztochchia» yak element natsionalnoi ta zahalnoievropeiskoi ekomerezhi / H. V. Striamets, Ya.S. Bovt// *Naukovyi Visnyk NUBiP Ukrainy*. – 2012. – Vyp. 171. – S. 203-208.
9. Iavorivska miska rada [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://yavoriv-rada.gov.ua>
10. Iavorivska raionna derzhavna administratsiia [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <http://www.yavoriv-rda.gov.ua>